

Koordinator: Emily Halvorsen
+47 468 50 786
rogaland@fnf-nett.no
www.fnf-nett.no/rogaland
Gamle Jåttåvågen 67, 4020 Stavanger
Org.nr. 998 129 028

Sandnes kommune

komplan2030@sandnes.kommune.no
miljøplan2030@sandnes.kommune.no

Stavanger, 20. august, 2014

Høringsuttalelse til kommuneplan og miljøplan for Sandnes kommune 2015 - 2030

Forum for Natur og Friluftsliv i Rogaland (FNF) er et felles forum for flere frivillige organisasjoner som er aktive i Sandnes og som representerer allmenne folkehelse- og naturverninteresser. Denne uttalelsen er et felles innspill fra følgende organisasjoner: Stavanger Turistforening, NJFF Rogaland, NSF Vesterlen krets, Rogaland KFUK-KFUM speidere, Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland, Norsk Botanisk Forening Rogalandsavd., Stavanger Kajakklubb og Syklistenes Landsforening Sør-Rogaland.

Det er oppløftende å se at ungdommens behov siteres og brukes som et gjennomgående tema i planen. Ungdommen er spesielt opptatt av å ha gode uteområder og mye grønt. I miljøplanen omtales Sandnes også som en friluftskommune, en verdig ambisjon. FNF organisasjonene ønsker å bidra til at planen virkelig kan innfri ungdommens ønsker og bidra til at ambisjonene følges opp i praksis. Da kreves det målrettet og bred satsing på tvers av fagområder. Viktigheten av aktivitet og tilgang til grøntområder nevnes i flere kapitler men det er lite som binder satsingen sammen. Vi håper at en oppdatering av 'Aktiv i Sandnes' skjer raskt og at natur- og friluftslivsorganisasjonene får anledning til å bidra med kunnskap og forslag om tiltak.

I denne uttalelsen adresserer vi spesielt de store, regionalt viktig naturområdene men også læring i friluft, sykkel-satsing og andre tema. I planutkastene refereres det til lovverk og relevante og viktige førende dokument. Vi savner et par og foreslår at kommunen også bruker følgende:

- Nasjonal plan for et aktivt friluftsliv – KLD 2013
- Naturens goder – om verdier av økosystemtjenester - NOU 2013:10

FNF er et samarbeidsforum for natur- og friluftslivsorganisasjoner. I Rogaland representerer organisasjonene ca. 50 000 medlemskap og nesten 500 årsverk frivillig arbeid. 19 er med: Stavanger Turistforening, Haugesund Turistforening, Norges Jeger og Fiskerforbund–Rogaland, Norges speiderforbund Vesterlen krets, Rogaland KFUK-KFUM speidere, Haugaland KFUK-KFUM speidere, Norsk Ornitologisk Forening avd. Rogaland, Norsk Botanisk Forening Rogalandsavd., Syklistenes Landsforening Sør-Rogaland, Rogaland Orienteringskrets, Stavanger Kajakklubb, Haugesund Kajakklubb, Sørmarkas Venner, Stavanger Rugler Ro og Råseillag, Gandsfjord Seilforening og friluftsrådene; Ryfylke, Dalane, Jæren, og Vest. FNF Rogaland arbeider på fylkesnivå og har i tillegg to lokale fora, FNF Stavanger og FNF Haugalandet.

Sandnesmarkå – et regionalt svært viktig friluftsområde

Sandnesmarkå er friluftsområde for hele Nord-Jæren. Med en sterkt økende befolkning blir alle de store naturområdene i Sandnes desto viktigere for gode levekår, helse og miljø. Et av de viktigste grepene er da å bevare nok sammenhengende områder på lang sikt. Ved opprettelse av Rådet for Sandnesmarkå har kommunen startet denne prosessen og en vurdering av grensene nevnes som en del av kommuneplanrevisjonen. Vi er opptatt av at endelig justert grense bør bli *langsiktig og fast med varighet ut over kommuneplanens tidsperspektiv*. I tillegg kan langsiktig sikring av områdene styrkes ved aktiv og dokumentert bruk.

Områdene ved Gramstad og ut til Dale og Lifjell er særs viktig for flere organisasjoner. I tillegg til Stavanger Turistforening og Sandnes turlag sin virksomhet er dette også et område der speiderne ønsker en base. Turmulighetene er variert og mange løyper er merket hele året. På Dale er det to klatrefelt som er blant de viktigste områdene for klatring i Rogaland og med en unik historie. De to feltene har til sammen 140 klatreruter med alle vanskelighetsgrader fra nybegynner- og barnevennlig til noe av det hardeste en finner i Norge. Klatreklippene på Dale er av stor betydning for et sterkt voksende klatremiljø, det være uorganisert, via friluftslivsorganisasjonene eller ved tilreisende klatreturister. Området er kjent langt utenfor Norges grenser.

Marint friluftsliv er også i sterk vekst, men det er få tilrettelagte områder for dette i Gandsfjorden. Dalsvågen ville egne seg godt for enkel tilrettelegging med f.eks. båtfester, kajakkbrygge, teltmark, gapahuk, toalett, omkleddingsrom og utedusj.

Derfor ønsker vi at Dalsvågen, klatrefeltene og tilgang til disse og til turløypene inkluderes som en del av Sandnesmarkå og foreslår at kommunen samarbeider med Fylkeskommunen og friluftsrådene om sikring av området til friluftslivsformål. Ellers bør markagrensen både i Gramstaddalen og på Dale settes tilstrekkelig langt nede for å sikre at de viktigste friluftskvalitetene med stillhet og ro blir bevart.

En overordnet plan for grønn struktur

Sandnes kommune er vertskap for store deler av friluftslivet i regionen og har ansvar for et av de største friluftsområdene. Med et stort press på områdene mener vi det er nå behov for en egen overordnet plan for grønn struktur i Sandnes med mål om å skape et sammenhengende nettverk for gåing og sykling samtidig som en setter fokus på alle små og store grønne områder. KDP Idrett og fysisk aktivitet herunder friluftsliv bør også revideres som følge av både kommuneplanarbeidet og en plan for grønn struktur.

Plan for grønn struktur bør inkludere strategier for tilgang til og bruk av Sandnesmarkå og de andre naturområdene inkl. merking av turer som knytter sentrum og nabolag til friluftsområdene. Stavanger Turistforening har foreslått merking av en tur fra Ruten og helt ut til Gramstad. Dette er bare ett av mange tiltak som kan gjøre Sandnes til en modigere, romsligere og fremfor alt, sunnere by. Vi håper at prosjektet blir en realitet i Friluftslivets år 2015!

Tiltak for natur og friluftsliv i Sandnes

Vi foreslår at flere tiltak identifiseres i kommune- og miljøplanene. Noen av disse kan også videreføres og utvikles i en ny plan for grønn struktur. Samarbeid med de frivillige organisasjonene og med friluftsrådene vil være viktig for å gjennomføre deler av arbeidet.

Vi foreslår følgende:

Formidling

Det er et stort behov for informasjon på flere nivå inkl. for friluftsfolk, skoler, nabolag, barnehager. En helhetlig strategi bør iverksettes.

Fiske

Det er behov for å øke kvaliteten på innlandsfisket i Sandnes kommune. De fleste vannene i kommunen er nå sterkt overbefolket, med småfallen fisk som resultat. Dette kan lett bedres ved utfisking, et tiltak som kan tilrettelegges av kommunen og settes ut til foreninger, lag og ungdom.

Kartlegge friluftsliv

Grundig kartlegging av friluftslivsområder er en av satsingsområdene i Nasjonal plan for et aktivt friluftsliv. Hensikten er å få med så mange detaljer som mulig f.eks. stier som ikke nødvendigvis er merket, små parkeringsplasser, skogholt, osv. Kunnskapsgrunnlaget vedr. friluftsliv er ofte svært mangelfullt ved arealplanlegging. Utredninger som baseres på eksisterende kunnskap blir dermed nokså meningsløse. Innhenting av detaljert stedskunnskap kan gjøres i samarbeid med frivillige. Ny informasjon eller retting av feil kan gjøres direkte i www.rettikartet.no.

Fravær av støy

Det er behov for å etablere hensynssoner for de stille områdene og følge opp regler for bevaring av områdene vist i temakartet. Støy er et økende problem og har negativ konsekvens for helsen til både mennesker og dyr. Vi foreslår at kommunen videreutvikler kartet til å inkludere helt stille, 'hvite', områder, dvs. kun påvirket av naturen.

Transport

Miljøvennlig og rimelig transport, inkl. gode og flere sykkel- og gangveier, til flere deler av Sandnesmarkå og andre naturområder. Tilbudet må være godt også på fritiden og i helgene. Dette er viktig både av hensyn til klima men også som en del av utjevning av folkehelseforskjeller. Alle må få lik mulighet til tilgang til natur, ikke bare ved universell tilrettelegging på stedet men også muligheten til å faktisk å komme fram.

Biologisk mangfold

I miljøplanen vises det til rødlistearter og til temakart men det står svært lite om tiltak som skal stanse tap av arter, ei heller hvordan en skal styrke mangfoldet. Med det sterke utbyggingspresset og planer for industrianlegg i hittil lite berørte naturområder blir det nødvendig å ha planer for både overvåking av arter men også for tiltak som kan bidra til å

stanset tap av tross utvikling, nye kraftledninger, vindkraftverk, massedeponering, klimaendringer og annen potensiell negativ påvirkning.

Massedeponering i biologisk sensitive områder er et økende problem og vi etterlyser en plan og prosess for å vurdere denne type saker. Problematisk område er f.eks. mellom veien og Grunningen, på sør-østsiden av Grunningen, og i Skas-Heigre dalen, spesielt på Soma der det har skjedd omfattende fylling i det siste. Vi håper at den kommende regionalplanen kan bidra til å verne naturen og identifisere bedre egnede områder. Vi foreslår at Sandnes kommune lager en egen handlingsplan for å følge opp den regionale planen.

Vi er også bekymret for konsekvensene av veibyggingen som vil tangere Grunningen naturreservat. Bygging av veien gjennom myra er ikke utredet godt nok og det påpekes i planen at det er et svært komplisert område bla. fordi myra er svært dyp. Vi vil sterkt fraråde en drenering og utskiftning av massene i dette og andre områder som har slik høy botanisk og klimatologisk verdi.

Restaurering er et tiltak som bør vurderes for å erstatte allerede tapte områder ved deponering og annen virksomhet men også som et vannforvaltnings- og klimatiltak.

Læring i friluft

Noen år siden hadde Sandnes kommune flotte visjoner om barns bruk av naturen og læring i friluft. Kommunen var en av de første som tok i bruk barnetråkkprogrammet og utviklet en egen oversikt over områder for undervisning i naturen. Vi er glade for at barnetråkk skal brukes videre i planlegging og at skolene fortsatt har tilgang til heftet om undervisningsområder. En oppdatering mht. undervisningsmuligheter er også velkommen. Områder på Sviland bør vurderes inkludert, f.eks. ved elva opp til kirka der det er både ørret og et rikt fugleliv med flere sjeldne arter. Et annet egnet område kan være Plassatjern i Foss Eikeland. Slike områder bør bevares for mangfold, læring og opplevelse.

Det vi savner er en praktisk tilnærming til hvordan læring i friluft skal tas med i skolens læreplaner, drifts/kvalitetsplaner og prioriteringer. Informasjonsmateriellet som kommunen har utviklet er viktig men mer må til for å få lærerne og klassene ut ofte og regelmessig og ikke bare ved spesielle anledninger. Friluftsrådene i Rogaland og Friluftsrådenes Landsforbund har ressurser som kan brukes i denne sammenheng. Vi foreslår at kommunen ber Ryfylke og Jæren friluftsråd skissere en strategi for samarbeid med skolene om både læring i friluft og mulige løsninger for overnattingsturer og leirsteder. Samarbeid med frivillige organisasjoner vil være en viktig del av satsingen.

Frivillighet og folkehelse

Frivillighet er et tema som går igjen i nesten hele planen. Det er en erkjennelse av at frivillig sektor er viktig. Vi tror det er behov for konkrete forslag for hvordan samarbeid skal foregå i praksis og vil gjerne gå i dialog med kommunen om dette. Som alle andre opplever også natur- og friluftslivsorganisasjonene endringer i frivillighet. De fleste FNF organisasjonene opplever faktisk stabilt eller jevn økning i medlemskap og fortsatt stor interesse for å bidra

med frivillige oppdrag. Men, det er økt behov for organisering av de frivillige over tid. Skal kommunen sørge for rimelig, lavterskel fysisk aktivitet for flere i samarbeid med frivillige organisasjoner, må disse satsingene driftes og sikres varighet.

Sykkelsatsing

Innen 2015 skal kommunen utarbeide en 'Plan for sykling i Sandnes'. FNF Rogaland vil svært gjerne bidra med innspill til planen og ber om å være på høringslisten. Dersom det opprettes ressursgrupper eller referansegrupper bør Syklistenes Landsforening Sør-Rogaland bli invitert med. FNF har tidligere sendt kommentarer til delstrekninger av sykkelstamvegen med kopi til begge kommuner. Mange av tiltakene som vi foreslår kan også brukes på andre strekninger av stamvegen og ved planlegging av andre traseer.

Vi ser fram til videre satsing på både aktivitet, gå- og sykkelstrategier. Undersøkelser viser at vi får størst total helsegevinst ved å satse på aktivitet ute i naturen og det de aller fleste som ønsker å være i mer aktivitet har turgåing som første valg. Mao. friluftsliv, den mest egalitære, aktiviteten er også blant den rimeligste satsingen. Men, også friluftsliv koster noe. Skal Sandnes virkelig være Friluftskommunen og Sykkelbyen må det omprioriteres noe. En liten brøkdel av transportbudsjettet holder svært godt til å begynne med.

Vi ønsker Sandnes kommune lykke til videre med planarbeidet og det viktige arbeidet med å sikre Sandnesmarkå for fremtidige generasjoner. I denne uttalelsen har vi foreslått mange tiltak og vi håper at noe av dette kan startes neste år og dermed behørig feires som en del av markeringen av Friluftslivets år 2015.

Med vennlig hilsen

Emily Halvorsen
Koordinator

Kopi:
Rogaland fylkeskommune
Fylkesmannen i Rogaland
FNF organisasjoner